

BIJBELS GRIEKS LES 7

7.1 Opnieuw werkwoorden.

We kennen nu de werkwoorden op -ω, op -αω, op -εω en op -οω.

In deze les gaan we kennis maken met de werkwoorden op -ομαι.

de praesens en het imperfectum van πορευομαι = o.a. reizen.

praesens	betekenis	imperfectum	betekenis
πορευομαι	ik reis	ἐπορευομην	ik reisde
πορευη	jij reist	ἐπορευου	jij reisde
πορευεται	hij reist	ἐπορευετο	hij reisde
πορευομεθα	wij reizen	ἐπορευομεθα	wij reisden
πορευεσθε	jullie reizen	ἐπορευεσθε	jullie reisden
πορευονται	zij reizen	ἐπορευοντο	zij reisden
πορευεσθαι	(te) reizen (inf.)	-	-

Gebiedende wijs: πορευου = reis! (ev.)
πορευεσθε = reis! (mv.)

Leer de volgende werkwoorden op -ομαι

μαχομαι	= vechten, strijden
γι(γ)νομαι	= worden, ontstaan, gebeuren
βουλομαι	= willen
ἐρχομαι	= komen, gaan
ἀποκρινομαι	= antwoorden
ἐργαζομαι	= (be)werken
λογιζομαι	= rekenen, bedenken
ἀσπαζομαι	= groeten
δεχομαι	= ontvangen
θεαομαι	= aanschouwen, zien
φοβεομαι	= bang zijn, vrezen

Voorbeelden:

- ἐθεωμην = ik aanschouwde (ἐθεαομην wordt ἐθεωμην)
- θεα = jij/u aanschouwt (θεαη wordt θεα)
- ἐρχεσθαι = (te) komen, (te) gaan
- ἐρχη = jij komt, jij gaat
- ἦρχομην = ik kwam, ik ging N.B. : ἐ + ἐρχομην ⇒ ἦρχομην
- και ἀκαρπος (onvruchtbaar) γιγνεται. = En het wordt onvruchtbaar.
- ὁ δε (en) Ἰησους ἐπορευετο συν (samen met) αὐτοις (hen). = En Jezus reisde samen met hen.

BIJBELS GRIEKS LES 7**Oefenopdracht 1****Vertaal:**

a. δεχονται	d. hij wil
b. ἐθεω (αου wordt ω)	e. wij rekenden (imp.)
c. ἐμαχετο	f. (te) groeten (inf.)

Opdracht 1• **Vertaal:**

a. μαχομεθα	d. βουλεσθαι
b. ἦρχομεθα	e. ἀσπαζη
c. ἐμαχετο	f. ἐπορευεσθε

Het participium van werkwoorden op -ομαι

Hieronder ziet u hoe het participium van werkwoorden op -ομαι gevormd wordt.

	πορευομαι
part.prs.mnl.ev.nom.	πορευομενος
part.prs.mnl.ev.acc	πορευομενον
part.prs.mnl.mv.nom.	πορευομενοι
part.prs.mnl.mv.acc.	πορευομενους

Voorbeelden:

- ὄρω τον ἐρχομενον = ik zie degene die komt (degene die gaat)
- οἱ ἀσπαζομενοι ὀρωσι με = degenen die groeten, zien me
- ὀρωμεν τους μαχομενους = wij zien degenen die strijden

Opdracht 2• **Vertaal:**

- ἐργαζομενος
- οἱ δεχομενοι
- οὐ γιγνωσκομεν τους ἐργαζομενους
- εἶπέ μοι, που ἐστιν ὁ μαθητης ὁ πορευομενος εἰς την πολιν (stad);
- ὀρωμεν τον μαχομενον

BIJBELS GRIEKS LES 7

7.2 Brieven in het Nieuwe Testament

Ongeveer een derde gedeelte van het Nieuwe Testament bestaat uit brieven. Ze zijn nogal verschillend, maar stuk voor stuk belangrijk. Uit deze brieven kunnen we opmaken wat de apostelen leerden. Ook krijgen we een goed inzicht in de problemen die er in de jonge kerk speelden. In deze les behandelen we de brieven.

Er staan in het N.T. dertien brieven van Paulus, één anonieme brief (Hebreeën), één brief van Jacobus, twee van Petrus, drie van Johannes en één van Judas.

Op de brief aan de Hebreeën na, hebben al deze brieven dezelfde vaste **klassieke** vorm.

In deze les laten we de briefopbouw zien aan de hand van de brief van Paulus aan de Romeinen. We nemen deze brief door aan de hand van de kenmerken van de briefvorm.

De brief begint met **het prescript met de naam van de afzender**

1 Paulus, een dienstknecht van Jezus Christus, een geroepen apostel, afgezonderd tot het Evangelie van God,

2 (Hetwelk Hij te voren beloofd had door Zijn profeten, in de heilige Schriften)

3 Van Zijn Zoon, (Die geworden is uit het zaad van David, naar het vlees;

4 Die krachtelijk bewezen is te zijn de Zoon van God, naar den Geest der heiligmaking, uit de opstanding der doden) [namelijk] Jezus Christus, onzen Heere:

5 (Door Welken wij hebben ontvangen genade en het apostelschap, tot gehoorzaamheid des geloofs onder al de heidenen, voor Zijn Naam;

6 Onder welken gij ook zijt, geroepen van Jezus Christus!)

* Paulus noemt zich hier een *dienstknecht* van Jezus Christus. In het Grieks staat hier "δουλος", dat is "slaaf". Hiermee wil Paulus aangeven dat Christus zijn Leidsman, de Κύριος, is.

Dan volgt het **adres**

7 Allen, die te Rome zijt, geliefden Gods, en geroepen heiligen, genade zij u, en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.

"genade zij u, en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus" Dit is de eigenlijke groet. In een gewone Griekse brief gebruikte men daarvoor het woord "χαριρειν" (letterlijk: zich verheugen), maar Paulus gebruikt het daaraan verwante woord "χαρις" (genade). Daaraan voegt hij de Joodse groet "sjalom" (vrede) toe. Deze zegenbede treffen we ook in de andere brieven van Paulus aan.

Dankzegging voor het geloof van de lezers

8 Eerstelijk dank ik mijn God door Jezus Christus over u allen, dat uw geloof verkondigd wordt in de gehele wereld.

9 Want God is mijn Getuige, Welken ik diene in mijn geest, in het Evangelie Zijns Zoons, hoe ik zonder nalaten uwer gedenke;

10 Allen tijd in mijn gebeden biddende, of mogelijk mij nog te eniger tijd goede gelegenheid gegeven werd, door den wil van God, om tot ulieden te komen.

Evenals in de meeste andere brieven van Paulus begint hij de inleiding van de brief met een dankzegging aan God voor het geloof van de lezers.

Dat deze dankzegging niet alleen maar een vorm van beleefdheid is, blijkt daaruit dat hij God tot een getuige aanroept voor zijn gebedsleven.

BIJBELS GRIEKS LES 7

Hoofdthema van de brief

Het hoofdthema van de brief vinden we in vers 17 van het eerste hoofdstuk.

17 Want de rechtvaardigheid Gods wordt in hetzelfde geopenbaard uit geloof tot geloof; gelijk geschreven is: Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven.

Dan volgen de groeten van Paulus

3 Groet Priscilla en Aquila, mijn medewerkers in Christus Jezus;

4 Die voor mijn leven hun hals gesteld hebben; denwelken niet alleen ik danke, maar ook al de Gemeenten der heidenen.

5 [Groet] ook de Gemeente in hun huis. Groet Epénetus, mijn beminde, die de eersteling is van Achaje in Christus. (...)

16 Groet elkander met een heiligen kus. De Gemeenten van Christus groeten ulieden.

"Groet elkander met een "heiligen kus".

Dit is een opdracht tot een onderlinge groet. De "kus" gold in het Midden-Oosten, vooral tussen broeders onderling, als een gebaar van vrede en broederliefde. Aan dit gebruik ontleende men in de gemeente de gewoonte om tijdens de eredienst en na de gebeden bij wijze van groet de "vredeskus" te geven.

Ook in de martelaarsakten van de oude kerk lezen we dat degenen die terechtgesteld werden elkaar de "vredeskus" gaven voor het vonnis werd voltrokken.

Deze kus wordt hier heilig genoemd, omdat zij gepast en oprecht gemeend moet zijn.

En de groeten van Timótheüs, Lucius, Jason en Socipater

21 U groeten, Timótheüs, mijn medearbeider, en Lucius, en Jason, en Socipater, mijn bloedverwanten.

En de groeten van Tertius, Gajus, Erastus en Quartus

22 Ik, Tertius, die den brief geschreven heb, groet u in den Heere.

23 U groet Gajus, de huiswaard van mij en van de gehele Gemeente. U groet Erastus, de rentmeester der stad, en de broeder Quartus.

24 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen. Amen.

Kennelijk is Tertius Paulus' *secretaris* geweest.

In vers 24 lezen we de persoonlijke groet van Paulus.

Doxologie

25 Hem nu, Die machtig is u te bevestigen, naar mijn Evangelie en de prediking van Jezus Christus, naar de openbaring der verborgenheid, die [van] de tijden der eeuwen verzwegen is geweest;

26 Maar nu geopenbaard is, en door de profetische Schriften, naar het bevel des eeuwigen Gods, tot gehoorzaamheid des geloofs, onder al de heidenen bekend is gemaakt;

27 Den [zelven] alleen wijzen God [zij] door Jezus Christus de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

Paulus eindigt met een doxologie, een lofprijzing. Het woord doxologie is van Griekse afkomst:

ἡ δοξά + ὁ λόγος ; δοξά = roem, lof, glorie; λόγος = woord.

7.3 Actief en passief

We bekijken de volgende zinnen:

a. Moeder *snijdt* het brood.

b. Het brood *wordt* door moeder *gesneden*.

BIJBELS GRIEKS LES 7

We zeggen:

Zin a staat in de *bedrijvende* vorm; zin a is *actief*.

(de handeling wordt als handeling voorgesteld)

Zin b staat in de *lijdende* vorm; zin b is *passief*. (de handeling wordt als toestand voorgesteld)

Nog een voorbeeld:

a. Het huis *wordt* door vader *gebouwd*.

b. Vader *bouwt* een huis.

Zin a is *passief*; Zin b is *actief*.

bouwt	wordt gebouwd
<i>actief</i>	<i>passief</i>

In het Grieks kent men naast actief en passief ook nog *medium*.

Hier volgt weer een voorbeeld:

- hij maakte los (*actief*) ἔλυσεν (aoristus *actief*)
- hij werd losgemaakt (*passief*) ἐλύθη (aoristus *passief*)
- bijv.: hij maakte zich los *of* hij maakte voor zich los (*medium*)
ἐλύσατο (aoristus *medium*)

Aan de *uitgangen* van het werkwoord kunnen we dus zien of we met een *actieve* vorm, een *passieve* vorm of met een *mediale* vorm te maken hebben.

Hieronder volgt een tabel met de praesens *medium* en het imperfectum *medium*.

Het medium

praesens <i>actief</i>	praesens <i>medium</i>	imperfectum <i>actief</i>	imperfectum <i>medium</i>
ik maak los	ik maak (voor) me los ik wordt losgemaakt	ik maakte los	ik maakte (voor) me los ik werd losgemaakt
λυω	λυομαι	ἐλυον	ἐλυομην
λυεις	λυη	ἐλυες	ἐλυου
λυει	λυεται	ἐλυε(ν)	ἐλυετο
λυομεν	λυομεθα	ἐλυομεν	ἐλυομεθα
λυετε	λυεσθε	ἐλυετε	ἐλυεσθε
λυουσι(ν)	λυονται	ἐλυον	ἐλυοντο
λυειν (inf.)	λυεσθαι (inf.)	-	-

Participia gaan als bij de werkwoorden op -ω, op -αω, op -εω en op -οω.

BIJBELS GRIEKS LES 7**Gebiedende wijs (prs. *medium*)**

λυου (ev.)

λυεσθε (mv.)

We hebben al gezegd: het Grieks kent activum, medium en passivum.

Voor de praesens *passief* en het imperfectum *passief* gebruikten de Grieken echter dezelfde uitgangen als voor het medium.

Dit houdt in:

λυεται kan betekenen:

- hij *maakt zich* los
- hij *maakt voor zich* los
- hij *wordt los gemaakt*

Het zinsverband moet uitwijzen wat u kiest.

Hopelijk is het u ook opgevallen dat de uitgangen van de praesens *medium* dezelfde zijn als van de werkwoorden op -ομαι.

Niet bij alle werkwoorden kan men de betekenis van het medium zelf vinden, omdat het medium soms een eigen betekenis heeft.

Bekijk de volgende werkwoorden en *leer* ze.

λειπω (act.) = ik verlaat, ik laat achter

maar λειπομαι (med.) = ik blijf achter, ik blijf over

πειθω = ik overreed, ik overtuig

maar πειθομαι = ik gehoorzaam

καταλαμβανω = ik krijg, ik verwerf

maar καταλαμβανομαι = ik begrijp

Voorbeelden

λυεσθαι = zich los te maken, voor zich los te maken, losgemaakt te worden

ἐλυον = ik maakte los, zij maakten los

ἐλυοντο = zij maakten zich los, zij maakten voor zich los, zij werden losgemaakt

πειθεσθε = jullie gehoorzamen, gehoorzaam! (mv.)

πειθετε = jullie overreden, overreed! (mv.)

λυομενος = (bijv.) zich losmakende

BIJBELS GRIEKS LES 7

Oefenopdracht 2 (doe als in de bovenstaande voorbeelden!)

Vertaal:

a. λειπειν	d. λυη
b. ἔλειπετο	e. ἔλυου
c. λειπεσται	f. ἔλυον

Opdracht 3 Als oefenopdracht 2.

- Vertaal
a. λυειν	d. λυεσθαι
b. ἔλυετο	e. πειθη
c. καταλαμβομεθα	f. πειθομεν

7.4 Voorzetsels

Voorzetsels die gevolgd worden door de *genitivus*.
 ἄπο, ἀπ', ἀφ' (weg) van, van ... vandaan
 ἐκ, ἐξ uit

Een voorzetsel dat gevolgd wordt door de *dativus*.
 ἐν in
 σὺν samen met

Voorzetsels die gevolgd worden door de *accusativus*.
 εἰς naar, ...in, ...binnen

Voorzetsels die gevolgd worden door een *verschillende* naamvallen.

μετα, μετ', μεθ'	+ gen.	(samen) met
μετα	+ acc.	na
δια, δι'	+ gen.	door
δια, δι'	+ acc.	door, vanwege, omwille van
ὑπο	+ gen.	door (bij het pass. voor personen)
ὑπο	+ acc.	onder
περι	+ gen.	rondom, betreffende
περι	+ acc.	omheen, om
προς	+ gen.	ten gunste van
προς	+ dat.	nabij
προς	+ acc.	naar...(toe), tot

BIJBELS GRIEKS LES 7

Voorbeelden: (Let op de naamvallen na de voorzetsels!)

Leer de volgende woorden: ἡ νόσος = de ziekte; ὁ ὄχλος = de menigte, schare;
ἡ συκη = de vijgeboom; τὸ δίκτυον = het visnet

ἐν τῇ σκοτίᾳ = in de duisternis

πρὸς τὴν γῆν = naar het land

ἀπο τῆς γῆς = (weg) van het land

διὰ τὴν νόσον αὐτοῦ = wegens zijn ziekte

καὶ ἐκάθητο ὄχλος περὶ Ἰησοῦν = en de schare zat rondom Jezus

Ναθαναὴλ ἐστὶν ὑπὸ τὴν συκῆν = Natanael is onder de vijgeboom

Πέτρος ἔφερε τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν = Petrus droeg het visnet naar het land

Opdracht 4

- **Vertaal:**
- Leer: καλέω = roepen, noemen; ὁ συνεργός = de medewerker
- a. Ἰωσήφ πορεύεται ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐκ τῆς πόλεως Ναζαρεθ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς τὴν πόλιν Δαβὶδ, ἣτις (die) καλεῖται Βηθλεεμ.
- b. ὁ Ἰησοῦς μένει ἐν Ἱεροσολαίμ.
- c. Ἀσπάζονται ὑμᾶς (u) Τιμοθέος, ὁ συνεργός μου (van mij), καὶ Λουκίος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσιπᾶτρος.

7.5 Lezen Romeinen 16: 22 -24**Nieuwe woorden**

ὑμᾶς = u, ὁ ξένος = de gastheer, ὅλος = (ge)heel, ἡ ἐκκλησία = de gemeente, ὁ οἰκονομὸς = de rentmeester, ἡ χάρις = de genade,

We gaan lezen. Komt u er niet uit, dan mag u in uw Bijbel spieken. De vertaling niet insturen!

22. ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τερτίος ὁ γραψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν Κυρίῳ (Heere).
23. ἀσπάζεται ὑμᾶς Γαῖος ὁ ξένος μου (van mij, mijn) καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας.
ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐραστός ὁ οἰκονομὸς τῆς πόλεως, Κυοαρτός ὁ ἀδελφός.
24. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν (van ons, onze) Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων (allen) ὑμῶν (u) . ἀμήν.

BIJBELS GRIEKS LES 7

Ik hoop dat het niet is tegengevallen. Hoe het lezen ook ging, leest u na een week deze perikoop nog eens. Leer ook de woorden waarvan u de betekenis niet meer kent!

Opdracht 5

Doe met de volgende woorden uit **Romeinen 16: 22 -24** als in het voorbeeld.

voorbeelden:

- κοσμον = mnl. acc. ev. van κοσμος = wereld
  - ἦν = imp. 3-e ps. ev. van εἶμι = zijn
a. ἀσπαζομαι	d. πολεωσ
b. ἀσπαζεται	e. Κυριου
c. ἐκκλησιας	f. ἐπιστολην

7.6 De aangesproken persoon

We hebben het de vorige les al gezien: als Petrus de *aangesproken* is schrijven we in het Grieks: Πετρε. We noemen Πετρε de *vocativus* van Πετρος.

Zo is κυριε de *vocativus* van κυριος.

In Markus 27 : 46 lezen we: θεε μου, θεε μου (Mijn god, mijn God!)

πατερ is de *vocativus* van πατηρ.

De *vocativus* van δεσποτης is δεσποτα.

De *vocativus* van γυνη is γυναι.

Tenslotte: βασιλευ is de *vocativus* van βασιλευς

Soms staat er voor de aangesproken persoon ὦ.

Zo staat er in 1 Tim. 6:11 : ὦ ἄνθρωπε Θεου (o mens Gods!)

Opdracht 6

Vertaal:

Onthoud: χαιρε = wees gegroet; ἡ γυνη = de vrouw; βοηθεω = helpen

- a. χαιρε, βασιλευ των Ἰουδαιων.
- b. ὦ γυναι, μαγαλη σου (uw) ἡ πιστος. (Voeg het werk woord “is” in!)
- c. Κυριε, βοηθει μοι (me).

Einde van deze les.

BIJBELS GRIEKS LES 7

Hier vindt u weer een extra opdracht. (Als u tijd hebt.)

Bestudeer en leer de volgende zinnetjes.

1. Διδασκαλε ἀγαθε, ... Goede meester, ... (vocativus)
2. ἔρχου και βλεπε = kom en kijk! (vaak vertaald door: kom en zie)
3. Και εἶδον, και ἰδου, ἵππος λευκος = En ik zag, en zie, een wit paard
4. Και ὁ ἥλιος ἐγενετο μελας = En de zon werd zwart.
5. Και ἡ σεληνη ἐγενετο ὡς αἷμα = En de maan werd als bloed.
6. Και εἶδον τους ἑπτα ἀγγελους = En ik zag de zeven engelen

Onthoud:

Διδασκαλος = meester, ἀγαθος = goed

ἔρχου = de gebiedende wijs enkelvoud van ἔρχομαι (komen/gaan)

βλεπω = kijken

ἵππος = paard, λευκος = wit

ὁ ἥλιος = de zon, μελας = zwart

ἡ σεληνη = de maan, το αἷμα = het bloed, ὡς = (zo)als

ἑπτα = zeven

Antwoorden oefenopdrachten

1.
  - a. zij ontvangen
  - b. jij aanschouwde, jij zag
  - c. hij streed, hij vocht
  - d. βουλεται
  - e. ἐλογιζομαι
  - f. ἀσπαζεσθαι
2.
  - a. (te) verlaten, achter (te) laten
  - b. hij bleef achter, hij bleef over
  - c. achter (te) blijven, over (te) blijven
  - d. jij maakt je los, jij maakt voor jou los, jij wordt losgemaakt
  - e. jij maakte je los, jij maakte voor je los, jij werd losgemaakt
  - f. Ik maakte los, zij maakten los

BIJBELS GRIEKS LES 7**Antwoorden opdrachten****Opdracht 1**

- a. wij vechten/strijden
- b. wij gingen/kwamen
- c. hij streed
- d. (te) willen
- e. jij groet
- f. jullie reisden

Opdracht 2

- a. werkend
- b. degenen die ontvangen
- c. wij kennen degenen die wrek niet
- d. Zeg mij waar is de discipel die naar de stad reist.
- e. Wij zien degene die strijdt.

Opdracht 3

- a. los (te) maken
- b. hij maakte zich los
- c. wij begrijpen
- d. zich losmaken/voor zich losmaken/ losgemaakt (te) worden
- e. jij gehoorzaamt
- f. wij overreden/overtuigen

Opdracht 4

- a. Jozef reist van Gallilea, uit de stad Nazareth, naar Judea, naar de stad van David, die Bethlehem heet.
- b. Jezus blijft in Jeruzalem.
- c. U groeten, Timotheus, mijn medearbeider, Lucius, Jason en Socipater.

Opdracht 5

- a. prs. 1-e ps.ev. van ἀσπάζομαι = groeten
- b. prs. 3-e ps.ev. van ἀσπάζομαι = groeten
- c. (hier:) vrl. gen. ev. van ἐκκλησία = gemeente
- d. vrl. gen. ev. van πόλις = stad
- e. mln. gen. ev. van κύριος = Heere
- f. vrl. acc. ev. van ἐπιστολή = brief

Opdracht 6

- a. (wees) Gegroet, koning der Joden.
- b. Vrouw, groot is uw geloof.
- c. Heere, help me.

Maak ook de extra oefening! Hebt u al een gift overgemaakt?